

Βιομηχανική Επανάσταση και νέες οικονομικές θεωρίες

Ιστορία Β' Λυκείου
Κεραμειών

18^{ος} αιώνας: Ο αιώνας του Διαφωτισμού, των δύο μεγάλων Επαναστάσεων και της αρχής της Βιομηχανικής Επανάστασης

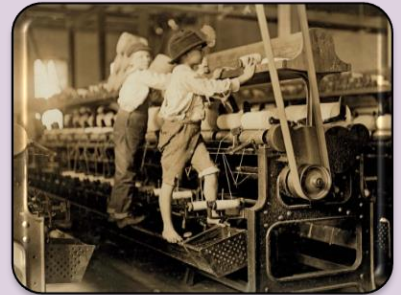
Διαφωτισμός
Επιστημονική
πρόοδος
Φιλελεύθερες
ιδέες

Αμερικανική
Επανάσταση
(1776)

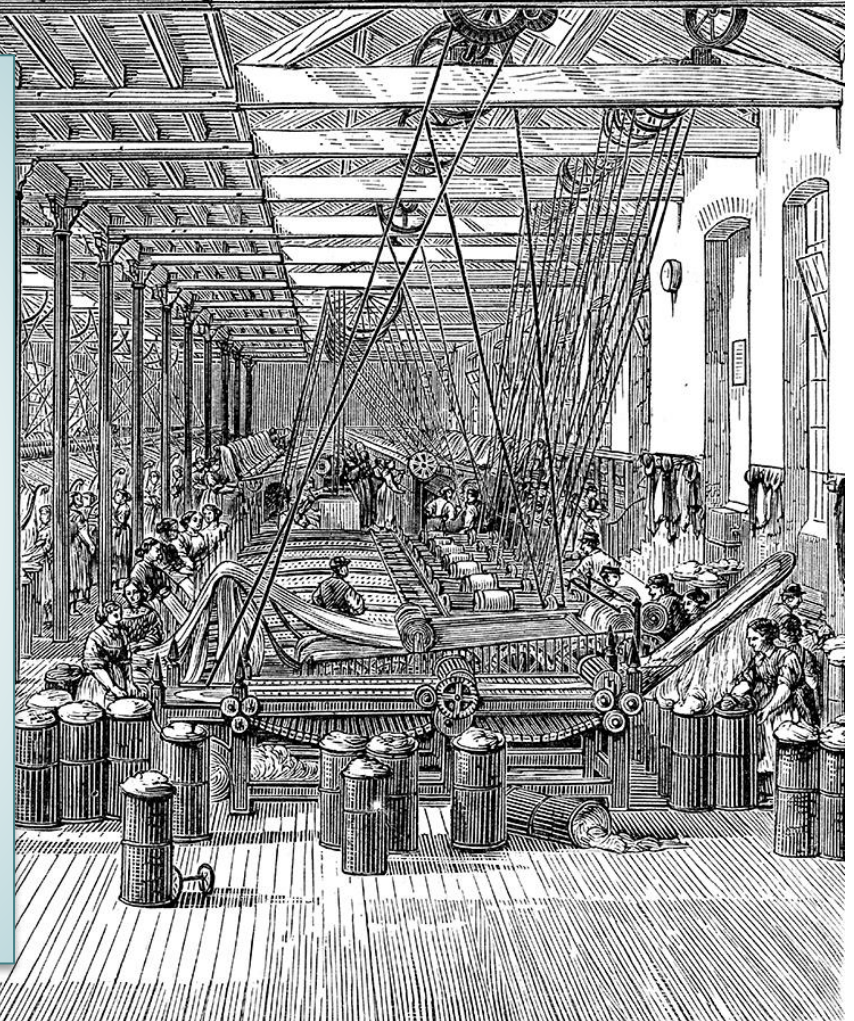
Γαλλική
Επανάσταση
(1789)

Βιομηχανική
Επανάσταση
(Αγγλία,
β' μισό 18^{ου}
αι.)

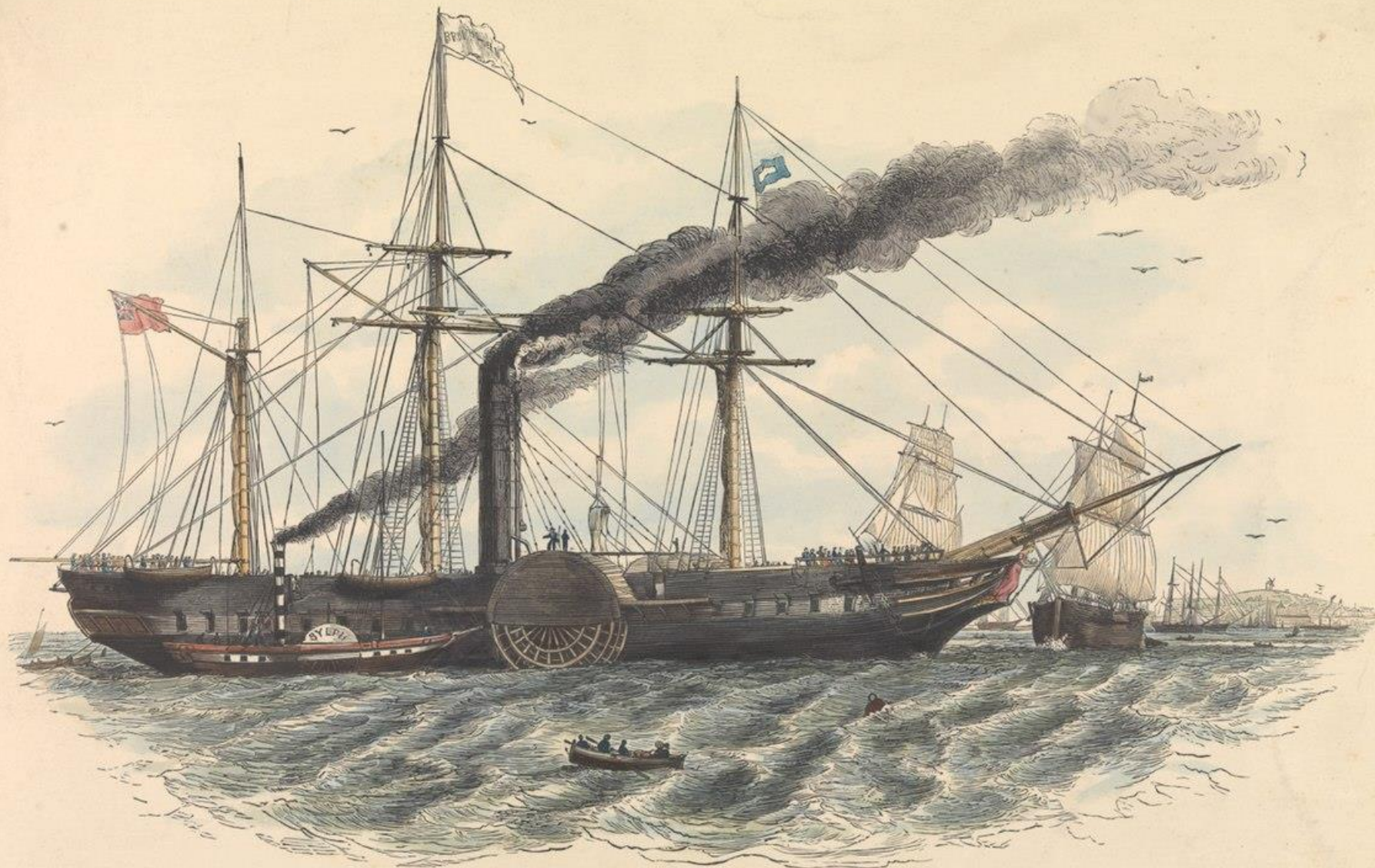
Τι είναι η Βιομηχανική Επανάσταση;

- Ριζικός οικονομικός μετασχηματισμός
- Ξεκινά: Από την Αγγλία στο Β' μισό του 18^{ου} αιώνα
- Επεκτείνεται στην Ευρώπη: τον 19^{ος} αιώνα
- Βασίζεται: στον μετασχηματισμό των βιοτεχνιών σε βιομηχανίες, με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και των νέων πηγών ενέργειας

Τομείς όπου εκδηλώνεται

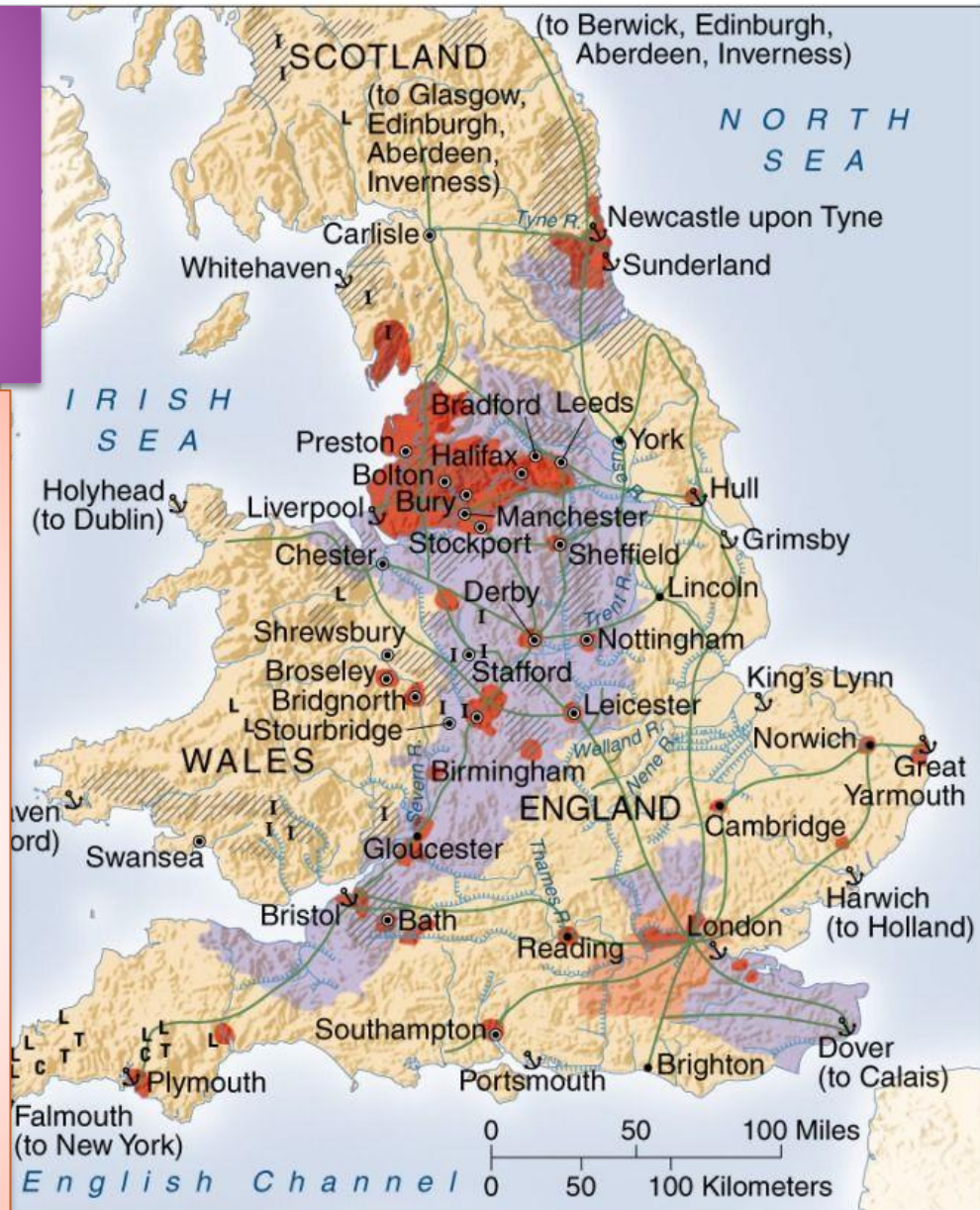
- **Βιομηχανία** (ατμομηχανή)
- **Συγκοινωνίες**
(σιδηρόδρομος)
- **Θαλάσσιες μεταφορές**
(ατμόπλοιο)

THE "BRITISH QUEEN" STEAM SHIP.

Διάδοση της Βιομηχανικής Επανάστασης

- Μέσα 18^{ου} αι.: Αγγλία (ήταν και η μεγαλύτερη αποικιακή δύναμη)
- 19^{ος} αι: Ηπειρωτική Ευρώπη (με αρχή την υφαντουργία)
- Γαλλία, Βέλγιο, Ιταλία, Η.Π.Α.
- Μεσόγειος και Ανατολική Ευρώπη: για μεγάλο διάστημα στο περιθώριο

Cradle of the
Industrial Revolution

Industrialized by
the Mid-1800s

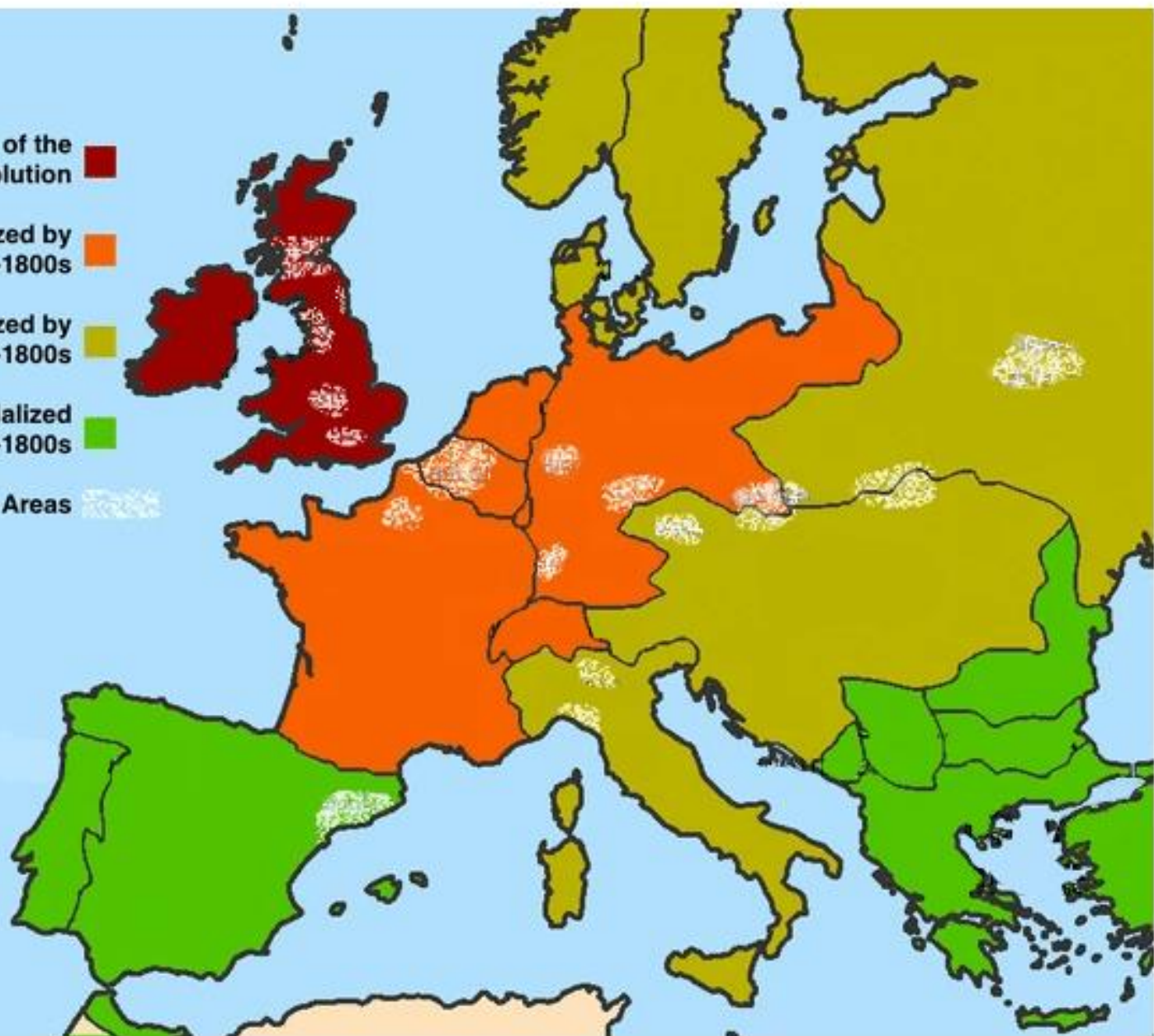
Industrialized by
the Late-1800s

Weakly Industrialized
by the Late-1800s

Industrial Areas

Συνθήκες που οδήγησαν στη

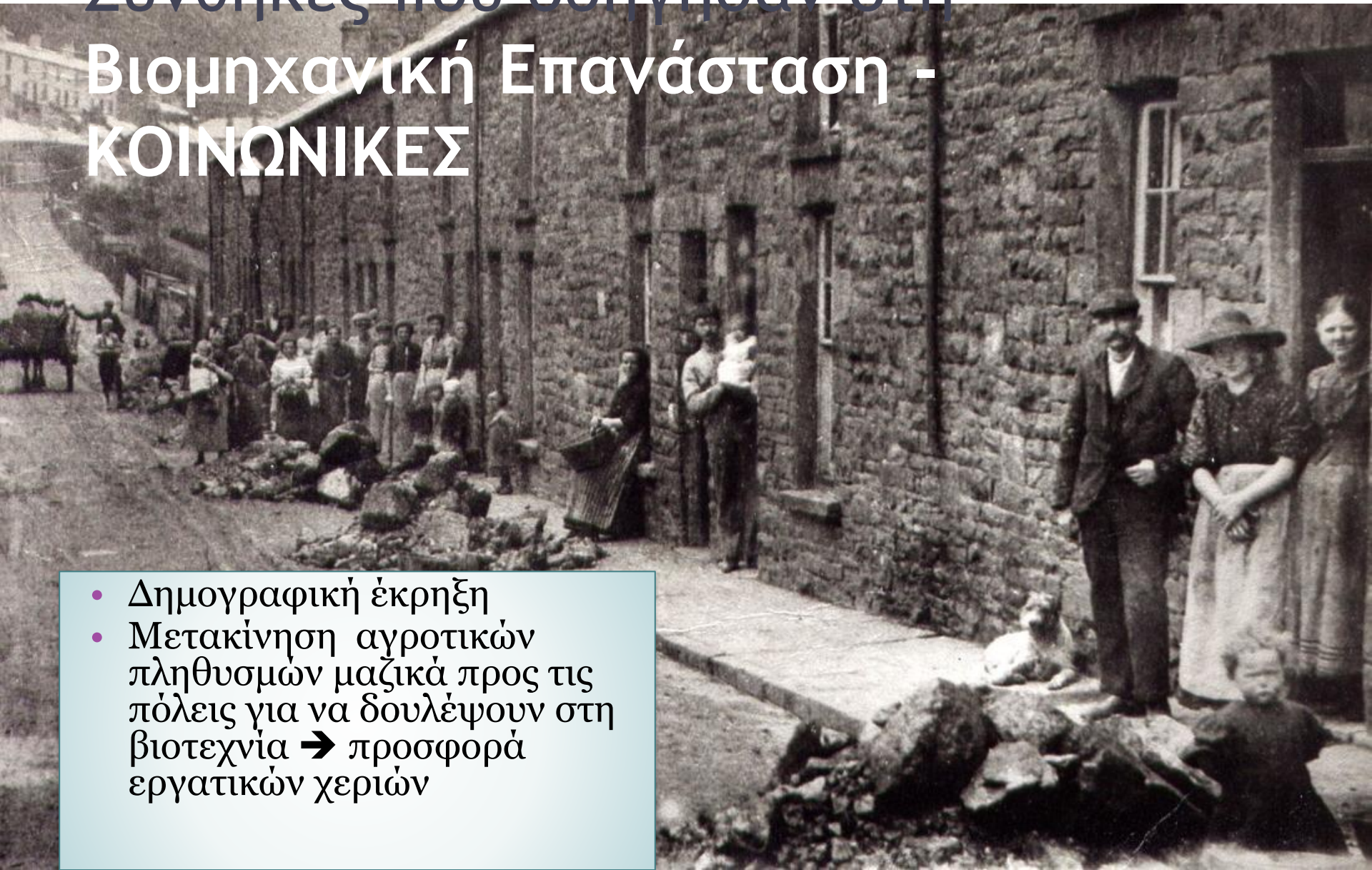
Βιομηχανική Επανάσταση - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ

- Στη Δυτική Ευρώπη, από την εποχή των ανακαλύψεων και μετά:
- Αύξηση της **νομισματικής κυκλοφορίας**
- Αλματώδης ανάπτυξη **τραπεζικού συστήματος**
- Ανάπτυξη **εμπορίου και βιοτεχνίας**
- ↓
- Υψηλά κέρδη οδηγούν σε **συσσώρευση κεφαλαίων** → **ανάγκη για νέες επενδύσεις**
- Αυξημένη ζήτηση αγαθών λόγω ανόδου βιοτικού επιπέδου → η βιοτεχνία δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στην αυξημένη ζήτηση → **ανάγκη για μαζικότερη παραγωγή**

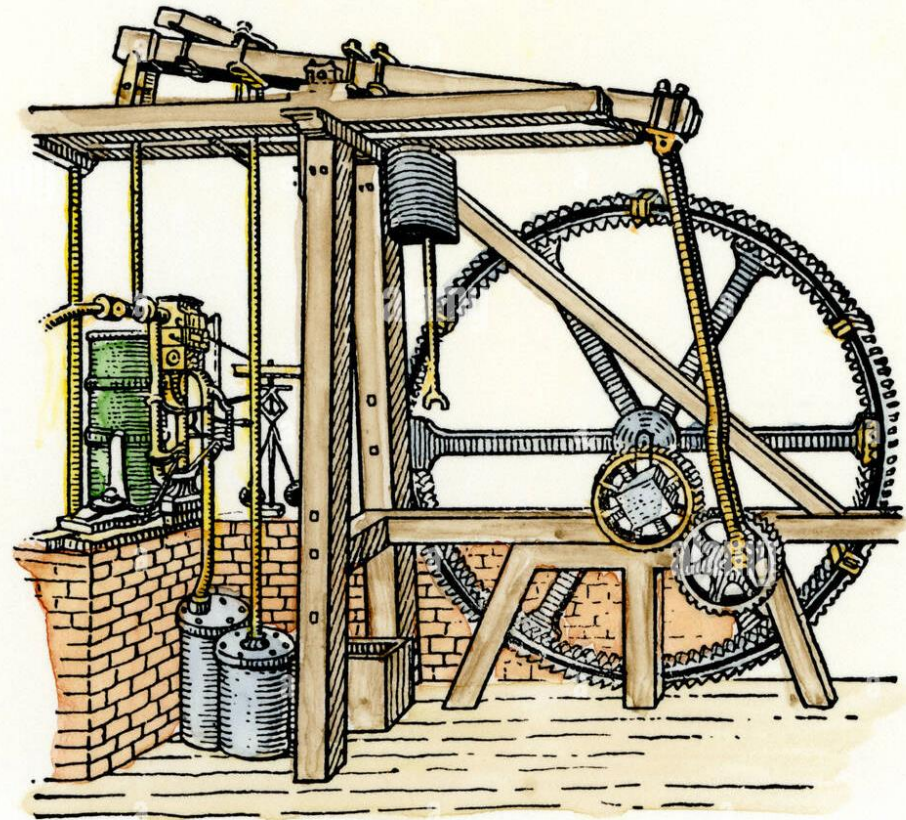
Συνθήκες που οδήγησαν στη Βιομηχανική Επανάσταση - ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ

- Δημογραφική έκρηξη
- Μετακίνηση αγροτικών πληθυσμών μαζικά προς τις πόλεις για να δουλέψουν στη βιοτεχνία ➔ προσφορά εργατικών χεριών

Συνθήκες που οδήγησαν στη Βιομηχανική Επανάσταση - **ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ**

- Μέσα 18^{ου} αι: Χρήση Μηχανών στην παραγωγή (τελειοποίηση ατμομηχανής από τον Watt) → κατακόρυφη αύξηση παραγωγής → Διάδοση της μηχανής στην υφαντουργία και τη μεταλλουργία
- Νέες πηγές ενέργειας που χρησιμοποιούν οι μηχανές: γαιάνθρακας, ατμός

WATT'S STEAM-ENGINE

Οι οικονομικές θεωρίες

Αλλαγή πολιτικής

- Οι νέες συνθήκες αναγκάζουν τα κράτη να επαναπροσδιορίσουν
 - **οικονομική πολιτική**
 - **διεθνείς σχέσεις**
- Ο Διαφωτισμός επιδρά στις νέες συνθήκες, καθώς στηρίζει την αποδέσμευση από τον κρατικό παρεμβατισμό (μερκαντιλισμό)

ΜΕΡΚΑΝΤΙΛΙΣΜΟΣ - ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΣ

- 16^{ος}- 18^{ος} αι.
- υπέρ του κρατικού παρεμβατισμού:
- Ο πλούτος μιας χώρας βασίζεται στα **πολύτιμα μέταλλα** που διαθέτει
- **Περιορισμός στην ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα**, για να έχει το κράτος πλεόνασμα (ενθάρρυνση εξαγωγών, περιορισμός εισαγωγών)

The Mercantilist Argument for Colonial Expansion

Source: Philip Dorf, *Our Early Heritage: Ancient and Medieval History*, Oxford Book Company (adapted)

Ενάντια στην αντίληψη του μερκαντισμού

Μερκαντισμός
(κρατικός
παρεμβατισμός)

The diagram consists of two large, dark blue, arrow-shaped boxes pointing towards each other, forming a central diamond shape. The left box contains the text 'Μερκαντισμός (κρατικός παρεμβατισμός)' and the right box contains a numbered list: '1. Φυσιοκράτες' and '2. Οπαδοί της ελεύθερης οικονομίας'.

1. Φυσιοκράτες
2. Οπαδοί της ελεύθερης οικονομίας

ΦΥΣΙΟΚΡΑΤΕΣ

- Θεωρούν τη **γεωργία** ως βασική πηγή πλούτου
- Στην οικονομία πρέπει να εφαρμοστούν οι νόμοι της φύσης = να μην εμποδίζεται η ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα

François de Quesnay

Mirabeau, Snr.

Anne-Robert-Jacques
Turgot

ΦΥΣΙΟΚΡΑΤΕΣ (2)

- Ήταν Γάλλοι
- Σημαντικότεροι εκπρόσωποι: Κεναί, Γκουρναί, Τυργκό
- Η οικονομική τους αντίληψη είχε επηρεαστεί από τον αγροτικό χαρακτήρα της γαλλικής οικονομίας
- Έδιναν λιγότερη έμφαση στην βιομηχανία – το εμπόριο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ (Liberalismus)

- **Ενάντια στον κρατικό παρεμβατισμό**
- Θεμελιωτής ο Άνταμ Σμιθ (*Ο Πλούτος των Εθνών*, 1776)
- Η θεωρία αναπτύχθηκε κυρίως στην Αγγλία (εκβιομηχάνιση)
- **Ο νόμος της προσφοράς και της ζήτησης ρυθμίζει**
 - (α) την παραγωγή
 - (β) τη διακίνηση
 - (γ) τις τιμές
- **Το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει με δασμούς και φόρους στην οικονομική δραστηριότητα**

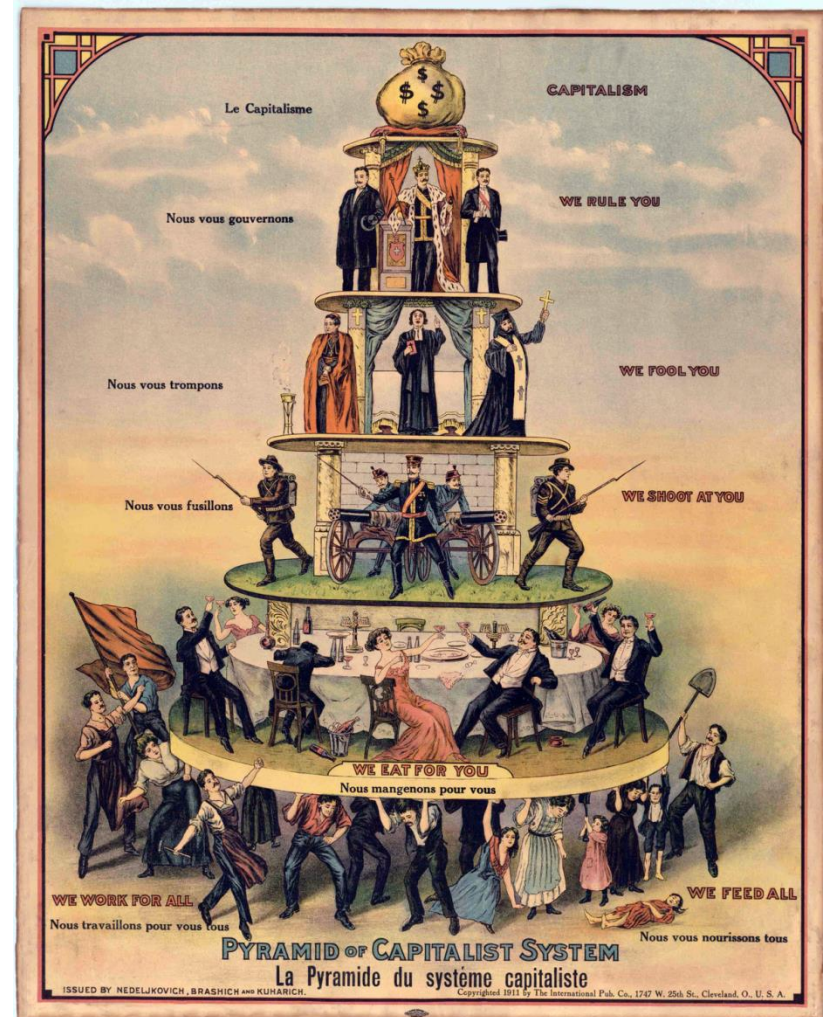
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ (2)

- **Βασική αρχή:** **Laissez faire, laissez passer** (αφήστε τους ανθρώπους να δρουν ελεύθερα στην οικονομική ζωή, αφήστε τα αγαθά να διακινούνται ελεύθερα).
- Ο φιλελευθερισμός αποτυπώνει τα αιτήματα της **αστικής τάξης**

ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

- Οδηγεί στη διαμόρφωση του **καπιταλιστικού συστήματος** (κεφαλαιοκρατία).
- Ο καπιταλισμός στην Ευρώπη δημιούργησε
 - (α) οικονομική ανάπτυξη
 - (β) κοινωνικές ανισότητες (μονόπλευρο καταμερισμό πλούτου)
 - (γ) κοινωνικές συγκρούσεις σε ολόκληρο τον 19^ο αι.
 - (δ) ιδεολογικές ζυμώσεις που θα οδηγήσουν σε νέες ιδεολογίες (σοσιαλισμός)

Συνέπειες της Βιομηχανικής Επανάστασης

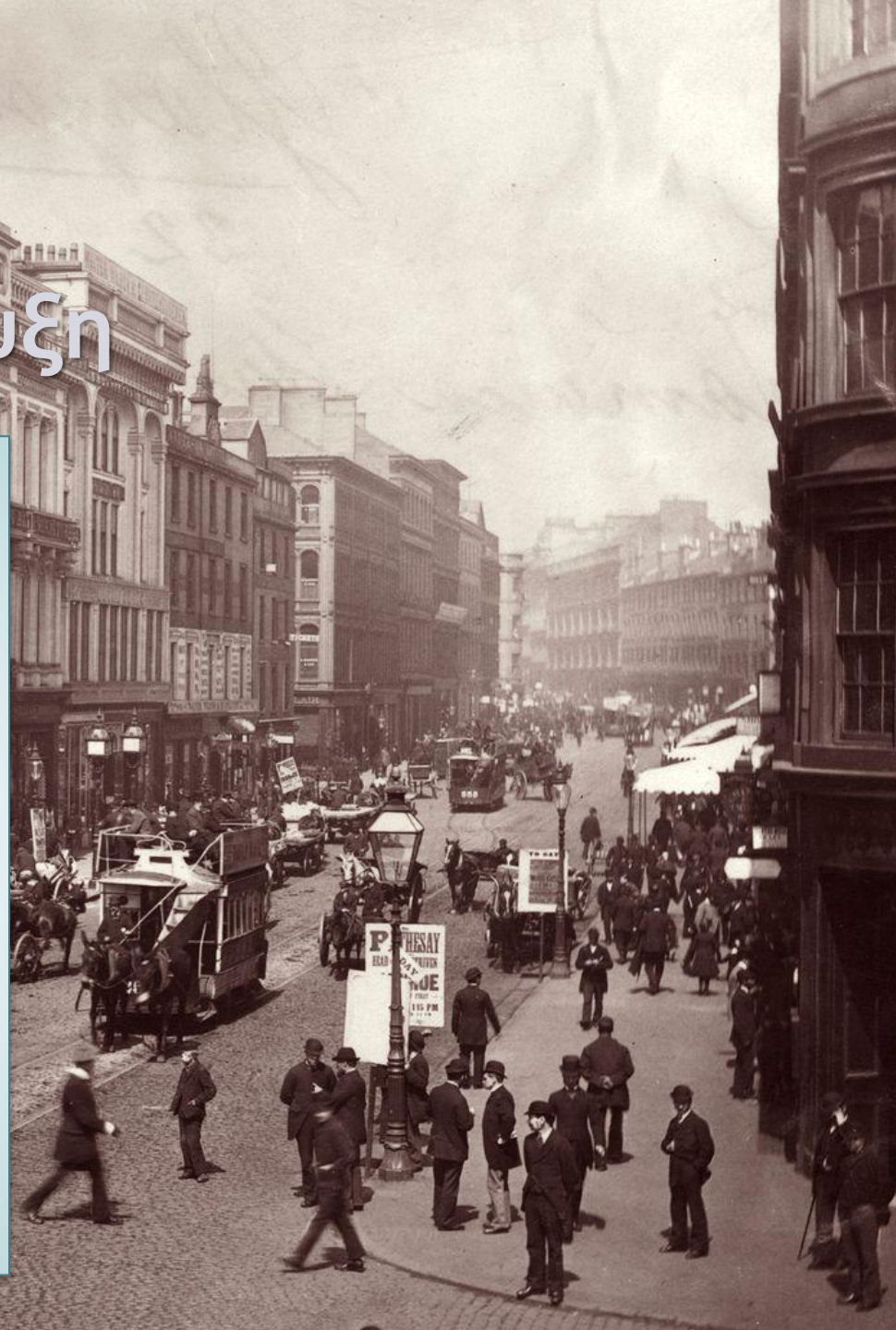
Οικονομική
ανάπτυξη

Ιμπεριαλισμός

Πολεμικές
συγκρούσεις

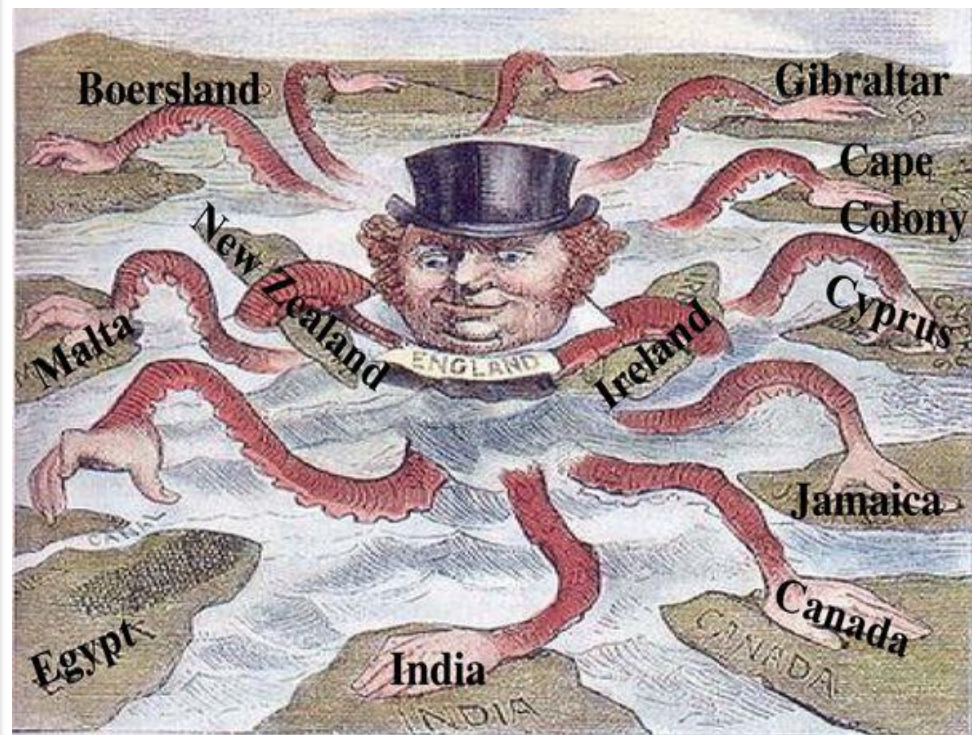
Οικονομική ανάπτυξη

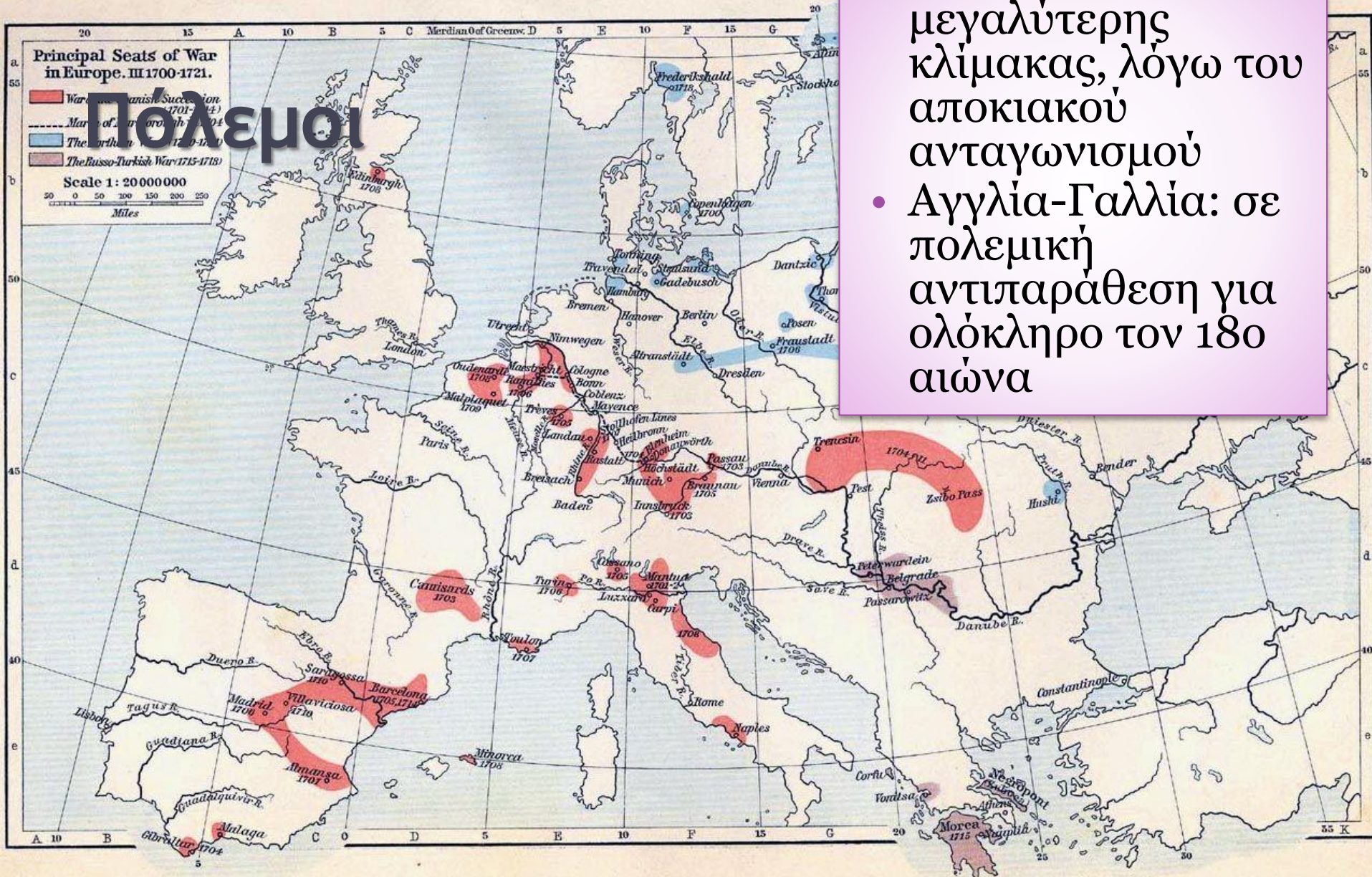
- Αύξηση παραγωγής
- Ανάπτυξη χερσαίων και θαλάσσιων συγκοινωνιών
- Νέες οικονομικές δραστηριότητες
- Ανάγκη εξεύρεσης νέων αγορών και πρώτων υλών

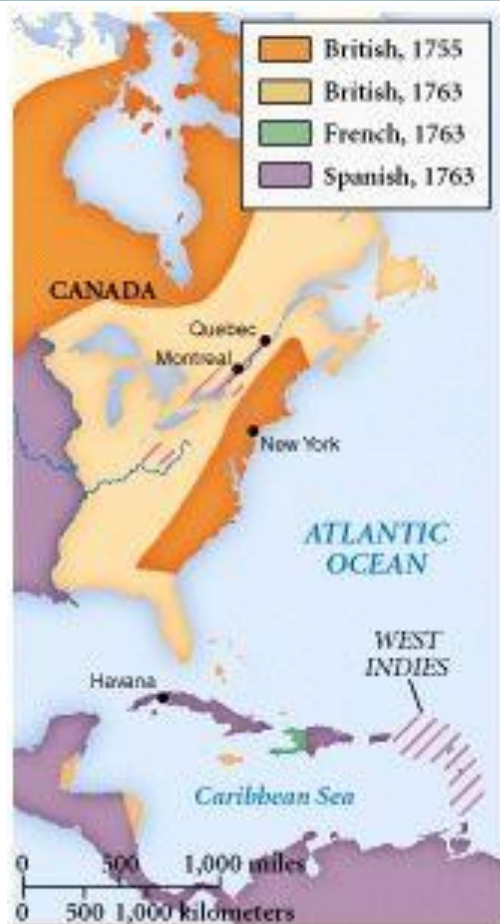
Ιμπεριαλισμός (=επεκτατισμός)

- Η Ανάγκη για νέες αγορές και πρώτες ύλες δημιουργεί ανταγωνισμό μεταξύ των βιομηχανικών κρατών – **αποικιακός ανταγωνισμός** (Η ισχύς της μητρόπολης ανάλογη με το μέγεθος και τον πλούτο των αποικιών)
- Δεν είναι τυχαίο ότι η Βιομηχανική Επανάσταση έχει επίκεντρο την Αγγλία (= η μεγαλύτερη αποικιοκρατική δύναμη)
- Αποικιακός ανταγωνισμός: Αγγλία, Γαλλία, Ολλανδία

- Μικρότερης ή μεγαλύτερης κλίμακας, λόγω του αποκιακού ανταγωνισμού
- Αγγλία-Γαλλία: σε πολεμική αντιπαράθεση για ολόκληρο τον 18ο αιώνα

Πόλεμοι